

НАУКОВІ РОЗВІДКИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

УДК 378.014.5:330(436)

<https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.4112>**Гапон Л.,**

викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2, 02094 м. Київ, Україна
l.hapon@kubg.edu.ua

ORCID id 0000-0001-9064-2899

**ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В РЕСПУБЛІЦІ АВСТРІЯ**

Анотація. У запропонованій статті йдеться про розвиток системи неперервної педагогічної освіти в умовах ринкової економіки Республіки Австрія. Автор наголошує на важливості вивчення австрійського досвіду взаємодії вищої освіти з ринком праці для переосмислення механізмів і моделей державного впливу на політику зайнятості педагогів. Визначено, що метою даної статті є аналіз та узагальнення соціально-економічних чинників, що формують запит молодих та досвідчених педагогів на навчання в межах концепції неперервної освіти в освітньому просторі Республіки Австрія. Завдання полягають у визначенні головних етапів розвитку неперервної освіти в країнах Європейського Союзу, зокрема Республіці Австрія, від початку Болонського процесу до сьогодні; виявленні провідних тенденцій розвитку австрійського ринку праці та їхнього впливу на пропозицію фахівців з вищою педагогічною освітою; обґрунтуванні основних імперативів регулювання підготовки і зайнятості майбутніх педагогів в австрійській економіці. Автором схарактеризовано шляхи забезпечення неперервності розвитку педагогічної освіти в Республіці Австрія. Закцентовано увагу на необхідності запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти. Здійснено аналіз ринку робочої сили в Республіці Австрія щодо затребуваності фахівців педагогічних спеціальностей та оплати їхньої праці. З'ясовано, що ефективність кадрової політики та забезпечення можливостей для професійного розвитку педагогічних працівників є дещо нижчими ніж для інших спеціалістів з вищою освітою. Виокремлено чинники стимулювання інтересу вчителів до кар'єрного та професійного зростання через різні форми неперервної освіти. Визначено умови підвищення конкурентоспроможності та оптимізації потенціалу педагогів як суб'єктів ринку праці. Зроблено висновки про те, що Республіка Австрія має позитивний досвід професійної підготовки педагогів у системі неперервної освіти, однак, потребує нових підходів до прогнозування потреб ринку праці у фахівцях з вищою педагогічною освітою з метою формування конкурентного середовища освітньої галузі у сучасному світі.

Ключові слова: соціально-економічні чинники, ринок праці, неперервна педагогічна освіта, освіта дорослих, професійна підготовка педагогів, вища педагогічна освіта.

© Гапон Л., 2024

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2024

Вступ. Республіка Австрія (далі — Австрія) належить до ряду найбагатших та найрозвиненіших країн Європейського Союзу. Це стабільна безпечна країна з високим рівнем освіти та вмотивованими трудовими кадрами (World Bank Open Data, 2023). У свій час Австрія долучилася до формування єдиного Європейського освітнього простору (Болонська декларація (1999), Празьке комюніке (2001), Бергенське комюніке (2005), Болонська робоча програма (2007–2009), Будапештсько-Віденська Декларація (2010) тощо) та стала учасником програм академічної мобільності (Erasmus+) (Bologna process implementation report, 2020). Державна політика Австрії у сфері освіти стабільно залишалася об'єктом пильної уваги українських та зарубіжних вчених. Австрійський досвід розбудови системи професійної підготовки вчителів, формування потреби педагогів у постійній неперервній освіті, створення нормативної бази функціонування і реформування освіти дорослих розкривають справжні пріоритети держави (Сторонська О. С., 2020; Hobusch U., Froehlich D.E., 2021).

Рівень професійної кваліфікації австрійських педагогів є досить високим, але сьогодні у сфері педагогічної та практичної освіти, на думку науковиці М. Камінської, не вистачає ініціатив для підвищення професійної компетентності вчителів. Інтеграція молодих педагогів і, як наслідок, обмеження відтоку вчителів із професії є першочерговими завданнями в системі вищої педагогічної освіти Австрії. Тому розвиток компетентнісного потенціалу та отримання нового досвіду через різні форми неперервного навчання, значно підвищать шанси молодих педагогів на кар'єрне зростання у конкурентному середовищі освітньої галузі (Kaminska M., 2019, С. 33–37).

Метою статті є аналіз та узагальнення соціально-економічних чинників, що впливають на розвиток неперервної педагогічної освіти та ефективність її функціонування в Австрії.

Основні **завдання** представленої **статті** передбачають визначення головних етапів розвитку неперервної освіти в країнах Європейського Союзу, зокрема в Австрії, від початку Болонського процесу до сьогодні; виявлення провідних тенденцій розвитку австрійського ринку праці та їхнього впливу на пропозицію фахівців з вищою педагогічною освітою; обґрунтування основних імперативів регулювання підготовки і зайнятості майбутніх педагогів в австрійській економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою розвитку неперервної педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу займалися такі науковці: Н. Авшенюк, К. Годлевська, Л. Дяченко, К. Котун, М. Марусинець, О. Огієнко, Л. Черток, М. Kaminska, A. Pellert, E. Cendon та ін. У свою чергу, досвід реформування систем педагогічної освіти в Австрії досліджували Л. Ан-

тонюк, Н. Бендерезь, Л. Карташова, М. Тадеєва, M. Shartz, P. J. Resinger. Питання професійної підготовки майбутніх учителів у країнах західної Європи, зокрема в Австрії, були висвітлені у працях Н. Авшенюк, Н. Креденець, О. Сторонської, U. Hobusch, D.E. Froehlich. Врешті, аналіз моделей ринку праці та соціально-трудова відносин в Республіці Австрія в контексті соціально-економічного розвитку країн ЄС та представлені результати досліджень знаходимо у роботах А. Іванченко, Н. Авшенюк, Н. Креденець, О. Бріт.

Виклад основного матеріалу. Економічні і соціальні досягнення Австрії вказують на важливе місце вищої, в тому числі педагогічної, освіти в системі функціонування суспільства. Науковиця Антонюк Л. підкреслює, що, *“плануючи і здійснюючи реформи, австрійці робили акцент на власних інтересах, і лише в другу чергу — враховували зовнішні європейські тенденції”* (Антонюк Л., 2018, с. 49). Дослідниця розглядає метод «малих кроків», що є характерним для австрійської освітньої політики в цілому та окремо прослідковується у становленні вищої педагогічної освіти.

Серед законів, що сьогодні впорядковують розвиток педагогічної освіти та професійну діяльність учителів в Республіці Австрія бачимо такі: *“«Про організацію університетів» (University Organisation Act, 1993), «Про навчання в університеті» (University Studies Act, 1997), «Про організацію мистецьких університетів» (Universities of the Arts Organisation Act, 1998), «Про університетів» (Universities Act, 2002), «Про вищу школу» (Hochschulgesetz, 2005), «Про нову педагогічну освіту» (Allgemeinbildung, 2013) тощо»* (Авшенюк Н.М., Годлевська К.В., та ін., 2018, с. 5). До суттєвих освітніх реформ відносимо також підписання Австрією «Болонської декларації» у 1999 р., що призвело до впровадження навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» і «магістр». Попередньо, Закон «Про навчання в університетах», прийнятий у 1997 р., регламентував два цикли університетської освіти, що пропонувала такі освітньо-кваліфікаційні рівні як «дипломований спеціаліст», «магістр» та вищий науковий ступінь «доктор» (Авшенюк Н.М., Годлевська К.В., та ін., 2018, с. 5).

Серед основних тенденцій розвитку системи університетської педагогічної освіти у 90-х рр. ХХ ст. — поч. ХХІ ст. у країнах Європейського Союзу, зокрема в Австрії, визначаємо варіативний багаторівневий характер освіти. Відповідаючи на виклики часу, відкритість європейських університетів, демократизація навчання та інтернаціоналізація освіти визначили університет як провідний тип закладу освіти, де реалізується неперервна освіта педагогів. Такий підхід забезпечив профорієнтацію школярів старших класів, вищу освіту, підвищення кваліфікації, а кожен із етапів завершувався наданням відповідного ос-

вітнього документа (Черток Л. П., 2012, с. 74). Крім того, серед ряду питань, що мала вирішувати неперервна освіта, стало накопичення знань та набуття професійних навичок студентами у межах нетрадиційних, альтернативних форм навчання. Звідси, обговорення валідації освіти, одержаної на попередніх етапах навчання, у тому числі так званої неформальної, не інституціональної траєкторії розвитку, згодом увійде до проблематики Болонського процесу у межах концепції «Освіта впродовж життя» (Черток Л.П., 2012; Pellert A., Cendon E., 2009).

З огляду на перспективу реалізації ідеї єдиного освітнього простору, країни Європейського Союзу стали приділяти значно більшу увагу підготовці педагогічних кадрів (Bologna process implementation report, 2020). Інтеграційні зміни призвели до зближення традиційної загальнонаукової освіти зі спеціальним та професійним навчанням, а підготовка педагогів набула міждисциплінарного характеру. Системне підвищення професіоналізму педагогічних кадрів та орієнтація та безвідривну педагогічну практику стали невід'ємними складовими навчання майбутніх учителів.

Сьогодні в Республіці Австрія функціонує дві моделі професійної підготовки вчителів: одночасна і послідовна. Відповідно до першої моделі підготовки теорія і практика вивчаються одночасно під час здобуття початкової педагогічної освіти. У другому випадку кваліфікація здобувається шляхом педагогічних досліджень (Авшенюк Н. М., Годлевська К. В., та ін., 2018, с. 6). Педагогічні дослідження мають на меті пошуково-дослідницьку роботу спрямовану на вдосконалення педагогічного процесу або розв'язання педагогічних проблем з опорою на певний науковий апарат.

Важливо зазначити, що студенти мають можливість вступити до педагогічного університету Австрії без «атестата зрілості» (Matura). Університетські навчальні програми дозволяють додатково отримати «атестат зрілості» упродовж перших двох семестрів, що є помітною перевагою для тих, хто планує отримати ступінь бакалавра і залишитися конкурентоспроможним у сфері педагогічної діяльності. Таким чином, це запобігає майбутній дискримінації як у кар'єрному зростанні, так і в рівні заробітної плати (Авшенюк Н. М., Годлевська К. В., та ін., 2018, с. 6). У випадку, якщо випускники планують викладати у професійно-технічних училищах, вони зобов'язані продовжити навчання в університеті з метою здобуття ступеня магістра.

Отримання відповідної кваліфікаційної категорії та відповідного ступеня вищої освіти в Австрії за запропонованими освітніми програмами в межах національної програми (Lehrplan der Pädagogische Akademie) дає можливість майбутнім працівникам освіти отримати визнання про-

фесійної кваліфікації у будь-якій країні Європейського Союзу (Авшенюк Н. М., Годлевська К. В., та ін., 2018, с. 6). Разом з тим, важливою умовою для отримання престижної роботи в Австрії є стажування за кордоном. Наприклад, вчителі іноземної мови проходять короткострокове (від 6 місяців до 1 року) стажування в країні, мова якої вивчається. Незмінним залишається те, що для отримання педагогічної освіти в університеті студенти мають опанувати курс загальної та першої професійної освіти, *“де базова педагогічна освіта включає елемент послідовної практики: випускники університету повинні пройти стажування протягом одного року (Unterrichtspraktikum), організоване місцевим управлінням освіти у співробітництві з регіональними інститутами післядипломної освіти”* (Бендерець Н.М., Карташова Л. А., 2012).

Науковці Бендерець Н. М. та Карташова Л. А. зауважують, що післядипломна педагогічна освіта в Австрії здійснюється за різними напрямками залежно від регіону. Наприклад, вчителі початкових класів можуть продовжити навчання у таких містах як Відень (Vienna-Strebersdorf) та Кремс (Krems-Mitterau), підготовка вчителів за спеціальностями «Середня освіта» та «Інклюзивна освіта» пропонується у північно-східному регіоні країни за участю закладів вищої педагогічної освіти у Відні та Нижній Австрії (University of Vienna), педагоги професійно-технічних училищ мають можливість навчатися в університетах Верхньої Австрії (University College of Teacher Education Vorarlberg). Такі програми заохочують професійний розвиток педагогів через короткотривалі тренінги, одноденні або більш тривалі семінари. Крім того, *“проводяться загальнонаціональні тижневі семінари (Kotraktseminare) та конференції для учасників із різних провінцій”* (Бендерець Н. М., Карташова Л. А., 2012).

Незважаючи на те, що освітня політика Австрії базується на тезі «Освіта — це більше», а високу професійну підготовку педагогів розглядають як колективний внесок в майбутнє держави, післядипломна освіта для вчителів не є обов'язковою (Тадеева М., 2010, с. 244). Натомість, навчальні програми неперервної освіти, що є частиною післядипломної освіти та, на відміну від курсів підвищення кваліфікації, передбачають отримання свідоцтва чи диплому, користуються набагато більшою популярністю серед практикуючих вчителів (Бендерець Н. М., Карташова Л. А., 2012). Серед центрів професійного розвитку педагогічних працівників знаходимо освітні заклади (Bildungshäuser), народні ЗВО (Volkshochschule (VHS), Університет прикладних наук (Fachhochschulen (FHS), класичні університети (Universitäten) тощо. Серед установ, що підтримуються Міністерством освіти Австрійської Республіки, освіту дорослих також забезпечують

інститути підвищення кваліфікації, інститути економічного сприяння та ряд інших регіональних освітніх інститутів (Авшенюк Н. М., Годлевська К. В., та ін., 2018, С. 10–12).

Модернізація вітчизняної освіти, прогресивні ідеї австрійського уряду щодо професійної підготовки педагогів та освітня політика Австрії в цілому є прикладом для детального вивчення та подальшого наслідування багатьма країнами Європи та світу, проте, Австрія безупинно здійснює кроки до удосконалення та підвищення якості освіти з орієнтацією на ринок праці та його вплив на пропозицію фахівців педагогічної сфери. Забезпечення балансу між ринком праці та системою вищої освіти, створення основи для ефективного розвитку економіки за рахунок висококваліфікованих професіоналів та ретельне дослідження факторів, що формують конкурентоспроможність сучасного вчителя у соціально-економічному контексті є нагальними завданнями, що стоять перед Республікою Австрія сьогодні і у близькому майбутньому.

Австрія — одна з найрозвиненіших країн Європи, що за рівнем прибутків на душу населення займає 14-те місце у світі (за даними 2021 р.), обійшовши такі розвинені європейські країни як Бельгія (16-е місце), Німеччина (18-е місце), Велика Британія (20-е місце), Франція (21-е місце), Італія (24-е місце) та ін. Для порівняння ВВП на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) в Австрії становив 53,3 тис. доларів, тоді як у Бельгії цей показник зупинився на 51,8 тис., Німеччині — на 50,8 тис., у Великій Британії — на 47,3 тис. Україна зайняла 101-е місце у списку з 4,8 тис. ВВП на душу населення відповідно (World Bank Open Data, 2023). Згідно з даними Євростату за травень 2014 року рівень безробіття в Австрії складає 4,7 %, що є одним з найменших показників у світі. За останні 10 років цей показник зріс лише на 0,1 %, що говорить про відносну економічну стабільність в країні (Eurostat, 2024).

Щорічно Австрія витрачає до 6 % ВВП країни на освіту, посідаючи 4 місце у світі за рівнем витрат із бюджету на фінансування вищої освіти. Система освіти в Австрії регулюється державою через Федеральне Міністерство освіти, мистецтва й культури та Федеральне Міністерство науки, досліджень і економіки (Велика українська енциклопедія, далі — ВУЕ).

Трудові ресурси (робоча сила) в Австрії охоплюють 3,448 млн осіб (за даними 2015 р.). Зайнятість трудових ресурсів у сфері послуг складає 74 %; у промисловості — 25,3 %, у сільському господарстві — 0,7 %. Більшість населення Австрійської Республіки працює у сфері роздрібної торгівлі, банківського обслуговування, туризму, охорони здоров'я та освіти (ВУЕ).

Традиційно після закінчення початкової 4-річної «народної школи» (Volksschule), згідно з при-

нятою в Австрії німецькою моделлю середньої освіти, учні обирають один із 2-х напрямків навчання: з орієнтацією на університет або професійне навчання, що має на меті ознайомити учнів з новими вимогами ринку праці та підготувати їх до конкуренції в обраній сфері. І в класичних багатопрофільних університетах, і в спеціалізованих коледжах (Fachhochschule) пріоритет надається прикладним дослідженням (Schartz M., Resinger P.J, 2003). Тому серед найбільш впливових університетів Австрії бачимо Віденський університет, Віденський університет економіки і бізнесу, Грацький університет ім. Карла і Франца, Зальцбургський університет, Інсбруцький університет та ін., а в перелік затребуваних спеціалістів входять (2014 р.): спеціаліст з управління фінансами з середньою річною заробітною платою в 121 тис. євро, менеджер з продажів — 118 тис. євро, лікар — 111 тис. євро, програміст — 65 тис. євро, юрист — 39 тис. євро, викладач — 48 тис. євро, гувернантка (догляд за дітьми) — 23 тис. євро, вихователь — 18 тис. євро (ВУЕ).

Відносно низька заробітна плата є частою причиною незадоволення майбутніми вчителями вибором професії. Крім того, стрімка зміна трендів на престижні професії у XXI ст., поступове зменшення підтримки вчителів урядом та менші можливості просування кар'єрними сходами створюють негативний вплив на формування ринкової статусності вчительської праці (European Commission, 2019). Проте, результати опитування вчителів (LehrerIn 2000), що беруть за основу зіставлення особистих індексів задоволення роботою педагогічних працівників з індексами представників інших професійних груп, показують, що 60% педагогів в Австрії задоволені оплатою своєї праці та вважають середню заробітну плату вчителя конкурентоспроможною у даному секторі.

У порівнянні з патерналістською (Японія) та ліберальною (США, Канада, Австралія) моделями праці, Австрія поруч зі Швецією, Німеччиною, Францією, Фінляндією та іншими західноєвропейськими країнами в межах соціал-демократичної моделі ринку праці та європейської моделі соціально-трудова відносин обирає активну державну політику на ринку робочої сили. Основними складовими такої політики є рівність оплати праці незалежно від типу та фінансового стану організації; непряме оподаткування товарів і послуг, що перешкоджає швидкому зростанню попиту та інфляції; забезпечення повної зайнятості в довгостроковій перспективі та утримання неконкурентоспроможних працівників чи надання їм робочого місця в державному секторі; селективна державна підтримка зайнятості в неефективних сферах економіки, які забезпечують соціально необхідні послуги (Іванченко А. В., 2011, С. 96–100).

Активна політика зайнятості, що проводиться Австрією, в тому числі у сфері освіти, дозволяє щорічно виділяти додаткові кошти на програми підтримки зайнятості, перепідготовку робочої сили та підвищення її конкурентоспроможності (до 70% фонду зайнятості). Високий рівень захищеності робітників, дотримання норм трудового права та збереження робочих місць, порівняно невелика диференціація заробітної плати, що регулюється законодавством, є однозначними перевагами Європейська (континентальної) моделі соціально-трудова відносин (Іванченко А.В., 2011, С. 96–100). Разом з тим, з 90-х років ХХ ст. і до сьогодні спостерігається ряд проблем у країнах, що дотримуються цієї моделі ринкових взаємин: молодь і висококваліфіковані робітники мають труднощі з вільним доступом до врегульованого ринку робочої сили, мотивація до кар'єрного зростання з подальшим підвищенням заробітної плати знижується. Відтак, рівень безробіття зростає, а темпи економічного розвитку зменшують оберти. Разом з тим, функціонування обраної Австрією моделі ринку праці дає підстави австрійським педагогам вважатися одними з найбільш кваліфікованих та мотивованих фахівців у світі. Вони повністю розуміють цілі своїх роботодавців, чим в цілому сприяють економічному зростанню країни та вивисують якість життя населення.

Варто зауважити, що система австрійської вищої освіти побудована таким чином, що здобуті теоретичні та практичні знання у ЗВО відповідають вимогам сучасного європейського ринку праці, а отже, закінчивши австрійський ЗВО, випускники отримують широкі перспективи працевлаштування як в Австрії, так і в будь-якій іншій європейській країні. Проте, австрійські працівники, включаючи працівників освіти, проявляють високий рівень лояльності та власної самоідентифікації із цілями організації / установи, в якій працюють. Іванченко А. В., Авшенюк Н. М., Креденець Н. Я. схильні вважати, що однією з причин подібного патерну поведінки є діяльність місцевих та регіональних профспілок. Рівень членства у профспілках в Австрійській Республіці перевищує 60% працівників, що є нижчим ніж у Фінляндії (95%), Швеції (89%) і Данії (69%), але преважує над Німеччиною (29%) та Францією (9%) (Іванченко А.В., 2011, С. 96–100; Авшенюк Н. М., Креденець Н. Я., 2019, С. 40–54).

Загалом, політика Австрії, що бере за основу безперервне підвищення інтелектуального й освітнього рівнів населення, має низку переваг перед іншими європейськими країнами на економічному та інвестиційному тлі, адже, супроводжується поліпшенням своїх позицій у світових рейтингах, активізує розвиток національної економіки на інноваційних засадах. Поруч з цим, наявність вищої освіти, поглиблених знань, навичок та вмінь є потужною конкурентною перевагою фахівців як

на внутрішньому, так і на міжнародному ринках праці (Бріт О.В., 2015).

В Австрії не існує так званого «розриву» між обсягами підготовки фахівців з вищою освітою та їх працевлаштуванням, що говорить про успішність механізмів взаємоузгодження системи вищої освіти та ринку праці. Наприклад, для того, щоб уникнути дефіциту педагогів, австрійський уряд заохочує студентів до участі у програмі первинної підготовки вчителів, неперервного професійного розвитку, інвестує у вищу освіту задля покращення навчального середовища, визначає пріоритетним підвищення цифрової компетентності педагогів. Крім того, уряд опікується питаннями інтеграції студентів-мігрантів та студентів з неблагополучних соціальних середовищ (European Commission, 2019).

У порівнянні з іншими європейськими країнами, де в середньому 14,2% у 2009 р. та 10,6% у 2018 р. складають особи, що припинили здобувати освіту у віці 18–24 років, в Австрії цей показник зупинився на 8,8% та 7,3% відповідно. Натомість, рівень працевлаштування випускників за освітнім рівнем у віці 20–34 років, що завершили навчання на 1–3 роки раніше перед «контрольним» роком досягає позначки 87,9% у 2009 р. та 88,6% у 2018 р., що на 10% і 7% більше ніж у середньостатистичній Європі. Участь дорослих (25–64 роки) у навчанні в Австрії зростає від 13,9% до 15,1%, на противагу 9,5% та 11,1%, що демонструє позитивну динаміку залучення дорослих до розвитку концепції «освіти впродовж життя» (European Commission, 2019).

В Австрії існує розгалужена мережа неуніверситетських вищих народних шкіл (Volkshochschulen), що сприяє розвитку освіти дорослих. Програми неперервної освіти пропонуються вчителям, які ще навчаються, а також тим, хто вже працює. Метою таких програм є, насамперед, підготовка викладачів до засвоєння нових знань та набуття необхідних компетентностей (наприклад, міжкультурна освіта, інклюзивна освіта, ІКТ, освіта дорослих, громадянська освіта тощо). Особлива увага приділяється післядипломній освіті вчителів-тьюторів, які залучаються до педагогічної практики на початковому етапі (Тадеева М. І., 2010; Бендеріць Н. М., Карташова Л. А., 2012).

Варто зауважити, що післядипломна освіта не відіграє вирішальну роль у професійній підготовці педагогів в Австрії, адже забезпечує розвиток окремих педагогів, а не системи освіти загалом. Тоді як педагогічні коледжі традиційно створюють цікаві навчальні схеми в системі неперервної освіти, університети лише нещодавно започаткували програми курсів за вибором. Відповідно до законодавства всі перераховані вище установи узгоджують між собою програми, використовуючи наявні ресурси й об'єднуючи зусилля для співпраці. (Бендеріць Н. М., Карташова Л. А., 2012).

Висновки. Австрійський досвід професійної підготовки педагогів в Австрії у системі неперервної освіти є позитивним у багатьох аспектах: від багатогалузевості педагогічної системи та професійної підготовки до гібридного підходу в навчанні; від постійного реформування вищої освіти педагогів до моніторингу професійної придатності; від безвідривної педагогічної практики на місцях до стажування за кордоном. Однак, ми не можемо ігнорувати проблеми, з якими зіштовхуються педагоги в якості робочої сили на ринку праці в Австрії. Вчителі заробляють менше ніж працівники з аналогічною освітою; вони не вважають педагогічну професію такою, що особливо цінується в суспільстві, хоча

більша частина працівників освіти задоволені своєю роботою. Вчителі потребують більшої підтримки від уряду, часткової переорієнтації вищих педагогічних закладів освіти на підготовку фахівців за новими та дефіцитними для ринку праці спеціальностями, більших важелів впливу на формування запитів щодо змістового наповнення платформ для навчання в межах концепції неперервної освіти та освіти дорослих. Перспективою подальших досліджень вбачаємо у здійсненні аналізу тенденцій освітнього ринку Австрії з точки зору траєкторії зростання ролі неперервної педагогічної освіти в освітньому просторі Австрії як передумови кар'єрного успіху майбутніх фахівців.

ДЖЕРЕЛА

1. Австрія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Австрія> (дата звернення: 12.05.2024)
2. Авшенюк Н. М., Креденець Н. Я. Професійна освіта у вимірах соціального партнерства в Австрії і Німеччині: монографія; за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Львів : «Растр-7», 2019. 252 с.
3. Антонюк Л. Австрійський досвід розвитку освітньої системи і його корисність для України. Київ : Вища школа, 2018. Вип. 11. С. 49–62.
4. Бендерезь Н. М., Карташова Л. А. Досвід реформування систем педагогічної освіти в Австрії. *Народна освіта*. 2012. № 2 (17). Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vypysku/17/statti/kartashova.htm (дата звернення: 14.05.2024)
5. Бріт О.В. Вплив соціально-економічних факторів на формування пропозиції праці фахівців з вищою освітою. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?or=1&z=3875> (дата звернення: 12.05.2024)
6. Іванченко А. В. Моделі ринку праці та соціально-трудова відносин: зарубіжний досвід. *Держава та регіони: Держ. Упр*, 2011. Вип. 4. С. 96–100.
7. Неперервна педагогічна освіта в зарубіжних країнах: інформаційно-аналітичні матеріали / Авшенюк Н. М., Годлевська К. В., Дяченко Л. М., Котун К. В., Марусинець М. М., Огієнко О. І., Постригач Н. О., Пилинський Я. М. ; за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Київ: ТОВ «ДКС Центр», 2018. 150 с.
8. Сторонська О. С. Пріоритети державної політики Австрії у сфері професійної підготовки педагогічних кадрів. *Наукові записки Бердянського педагогічного університету: Педагогічні науки*, 2020. № 1. С. 435–443. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-1-435-443>
9. Тадеєва М. Система сучасної іншомовної освіти в школах Австрії. Гуманізація навчально-виховного процесу: зб. наук. пр. / за ред. В. І. Сипченка, Слов'янськ : СДПУ, 2010. Спец. вип. 5. С. 238–248.
10. Черток Л.П. Тенденції розвитку вищої та неперервної освіти в Європі в період з 1999 по 2019 роки. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2012. № 5. С. 74–77.
11. European Commission. Education and training monitor 2019 — Austria. URL: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-austria_en.pdf (дата звернення: 12.05.2024)
12. European Education and Culture Executive Agency, Eurydice. *The European higher education area in 2020 — Bologna process implementation report*. Publications Office, 2020. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/756192>
13. Eurostat. Unemployment statistics. 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics (дата звернення: 15.05.2024)
14. Hobusch, U., Froehlich, D.E. Education for Sustainable Development: Impact and Blind Spots within Different Routes in Austrian Teacher Education. *Sustainability*. 2021. 13 (21). 11585. <https://doi.org/10.3390/su132111585>
15. LehrerIn 2000. Arbeitszeit, Zufriedenheit, Beanspruchungen und Gesundheit der LehrerInnen in Österreich. Wien, 2000. URL: <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/bef/sb/lehrerin2000.html>. (дата звернення: 16.05.2024)
16. Kaminska, M. Trends in continuing education of teachers in European education systems. *The Modern Higher Education Review*. 2019. 3. 33–44. <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2018.3.5>

17. Pellert, A., Cendon, E. Continuing Higher Education in Austria. In: Knust, M., Hanft, A. (eds.) *Continuing Higher Education and Lifelong Learning*. Springer, Dordrecht. 2009. 247–285. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9676-1_8
18. Scharz, M., Resinger P.J. *Current Models and New Developments in Teacher Education in Austria*. Editors: B. Moon, et.al. ISBN 92-9069-173-X, UNESCO. 2003. 17–33.
19. World Bank Open Data — Austria. 2023. URL: <https://data.worldbank.org/country/austria> (дата звернення: 15.05.2024)

REFERENCES

1. Avstriia // Velyka ukrainska entsyklopediia [Austria // The Great Ukrainian Encyclopedia]. URL: <https://vue.gov.ua/Австрія> [in Ukrainian].
2. Avsheniuk N. M., Krednets N. Ya. Profesiina osvita u vymirakh sotsialnoho partnerstva v Avstrii i Nimechchini [Vocational education in dimensions of social partnership in Austria and Germany]: monohrafiia; za zah. red. N. M. Avsheniuk, Lviv : «Rastr-7», 2019. 252. [in Ukrainian].
3. Antoniuk L. Avstriiskiyi dosvid rozvytku osvitnoi systemy i yoho korysnist dlia Ukrainy [Austrian experience in the development of the educational system and its usefulness for Ukraine]. Kyiv : Vyshcha shkola, 2018. Vyp.11. 49–62. [in Ukrainian].
4. Benderets N. M., Kartashova L. A. Dosvid reformuvannia system pedahohichnoi osvity v Avstrii [Experience of reforming pedagogical education systems in Austria]. *Narodna osvita*. 2012. № 2 (17). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statti/kartashova.htm [in Ukrainian].
5. Brit O. V. Vplyv sotsialno-ekonomichnykh faktoriv na formuvannia propozyttsii pratsi fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu [The influence of socio-economic factors on the formation of the labor supply of specialists with higher education]. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3875> [in Ukrainian].
6. Ivanchenko A. V. Modeli rynku pratsi ta sotsialno-trudovykh vidnosyn: zarubizhnyi dosvid [Models of the labor market and social and labor relations: foreign experience]. *Derzhava ta rehiony: Derzh. Upr*, 2011. Vyp. 4. 96–100. [in Ukrainian].
7. Neperervna pedahohichna osvita v zarubizhnykh krainakh: informatsiino-analitychni materialy [Continuous pedagogical education in foreign countries: informational and analytical materials] / Avsheniuk N. M., Hodlevska K. V., Diachenko L.M., Kotun K. V., Marusynets M.M., Ohiienko O. I., Postryhach N. O., Pylinskyi Ya. M. ; za zah. red. N. M. Avsheniuk, Kyiv: TOV «DKS Tsentr», 2018. 150. [in Ukrainian].
8. Storonska O.S. Priorytety derzhavnoi polityky Avstrii u sferi profesiinoi pidgotovky pedahohichnykh kadriv [Austrian state policy priorities in the field of professional training of teaching staff]. *Naukovi zapysky Berdianskoho pedahohichnoho universytetu: Pedahohichni nauky*, 2020. № 1. 435–443. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-1-435-443> [in Ukrainian].
9. Tadeieva M. Systema suchasnoi inshomovnoi osvity v shkolakh Avstrii. Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu [The system of modern foreign language education in Austrian schools. Humanization of the educational process]: zb. nauk. pr. / za red. V. I. Sypchenka, Sloviansk : SDPU, 2010. Spets. vyp. 238–248. [in Ukrainian].
10. Chertok L.P. Tendentsii rozvytku vyshchoi ta neperervnoi osvity v Yevropi v period z 1999 po 2019 roky [Trends in the development of higher and continuing education in Europe in the period from 1999 to 2019]. *Nauka i osvita: nauk.-prakt. zhurnal*. 2012. № 5. 74–77. [in Ukrainian].
11. European Commission. *Education and training monitor 2019 — Austria*. URL: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-austria_en.pdf [in English].
12. European Education and Culture Executive Agency, Eurydice. *The European higher education area in 2020 — Bologna process implementation report*. Publications Office, 2020. <https://data.europa.eu/doi/10.2797/756192> [in English].
13. Eurostat. *Unemployment statistics*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics (дата звернення: 15.05.2024) [in English].
14. Hobusch, U., Froehlich, D.E. Education for Sustainable Development: Impact and Blind Spots within Different Routes in Austrian Teacher Education. *Sustainability*. 2021. 13 (21). 11585. <https://doi.org/10.3390/su132111585> [in English].
15. LehrerIn 2000. *Arbeitszeit, Zufriedenheit, Beanspruchungen und Gesundheit der LehrerInnen in Österreich*. Wien, 2000. URL: <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/bef/sb/lehrerin2000.html> [in English].
16. Kaminska, M. Trends in continuing education of teachers in European education systems. *The Modern Higher Education Review*. 2019. 3. 33–44. <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2018.3.5> [in English].

17. Pellert, A., Cendon, E. Continuing Higher Education in Austria. In: Knust, M., Hanft, A. (eds.) Continuing Higher Education and Lifelong Learning. Springer, Dordrecht. 2009. 247–285. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9676-1_8 [in English].
18. Scharzt, M., Resinger P.J. Current Models and New Developments in Teacher Education in Austria. Editors: B. Moon, et.al. ISBN 92-9069-173-X, UNESCO. 2003. 17–33. [in English].
19. World Bank Open Data — Austria. 2023. URL: <https://data.worldbank.org/country/austria> [in English].

Нарон Л.

**INFLUENCE OF SOCIO-ECONOMIC FACTORS ON THE EFFICIENCY
OF CONTINUING TEACHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF AUSTRIA**

Abstract. *The proposed article deals with the development of the system of continuous teacher education in the conditions of the Austrian market economy. The author emphasizes the importance of studying the Austrian experience of the interaction of higher education with the labor market in order to reconsider the mechanisms and models of state influence on the policy of employment of teachers. It was determined that the purpose of this article is to analyze and generalize the socio-economic factors that shape the demand of young and experienced teachers for training within the concept of continuous education in the educational space of the Republic of Austria. The tasks are to determine the main stages of the development of continuous education in the countries of the European Union, in particular the Republic of Austria, from the beginning of the Bologna process until today; identify the leading trends in the development of the Austrian labor market and their impact on the supply of specialists with higher pedagogical education; substantiate the main imperatives of regulating the training and employment of future teachers in the Austrian economy. The author characterized the ways of ensuring the continuity of the development of pedagogical education in the Republic of Austria. Attention is focused on the need to introduce innovative forms of organizing professional training and improving the qualifications of pedagogical workers. An analysis of the labor market in the Republic of Austria was carried out regarding the demand for specialists in fields of pedagogy and their remuneration. It was found out that the effectiveness of personnel policy and provision of opportunities for professional development of pedagogical workers are somewhat lower than for other specialists with higher education. Factors stimulating teachers' interest in career and professional growth through various forms of continuous education are singled out. The conditions for increasing the competitiveness and optimizing the potential of teachers as subjects of the labor market have been determined. It was concluded that the Republic of Austria has a positive experience of professional training of teachers in the system of continuing education, however, it needs new approaches to forecasting the needs of the labor market for specialists with higher pedagogical education in order to create a competitive environment in the education industry in the modern world.*

Key words: *socio-economic factors, labor market, continuing education, adult education, professional teacher training, higher pedagogical education.*

*Стаття надійшла до редакції 25.03.2024
Прийнято до друку 12.04.2024*